

SMS-je

nieuwsbrief van de Slochter Molen Stichting

Korenmolen Entreprise in Kolham

Een "eerdere" Entreprise werd in 1880, tegenover de plek waar nu de molen staat gebouwd; deze werd in 1906 door brand verwoest.

Een bekend architect en molenbouwer uit Sappemeer (J.Wiertsema) herbouwde de molen. Op een nieuw onderachtkant werd de voormalige poldermolen van de Grote Harksteder polder geplaatst. Was de eerste een met riet beklede molen, het achtkant van zijn opvolger werd met dakleer bekleed. In 1946 werd de molen stil gezet.

De totaal vervallen molen werd door de Slochter Molenstichting -in 1972- voor duizend gulden gekocht. Daarna volgde een omvangrijke restauratie. Bij deze restauratie werd de molen toch weer met riet bekleed. Na het herstel werd de molen als lesmolen gebruikt door de Oost Groninger Molenstichting en werden er de molenaars-examens afgenomen.

Nadat er molens in Oost Groningen geschikt waren gemaakt om les te geven, stopte het lessen in Kolham.

De Entreprise was uitgerust met twee koppels maalstenen, die beide niet meer konden malen. Het ene koppel was nat geworden en door de vorst gebarsten, het andere was niet goed opgesteld en daardoor slingerde het. Tijdens een cursus "korenmolenaars" werd dit hersteld en later werd er veevoer gemalen voor een hobbyboer.

De stelling, die niet meer betrouwbaar was, werd in 2000 vervangen door molenbouwer Molema. Het schilderen van die stelling gebeurde door vrijwilligers uit Kolham. De voeghouten (fundatiebalken van de kap) waren zo verzwakt dat deze doorbogen, waardoor de molen bijna niet meer te kruien (=op de wind zetten) was. Na de bouwvakvakantie in dat jaar zou de kap van de molen naar de molenbouwer gaan voor herstel. Helaas, zover kwam het niet, na een kleine honderd jaar werd de molen weer door brand verwoest.

Nu staat bij dezelfde molenbouwer in Heiligerlee een helemaal nieuwe molen klaar; niet rietgedekt, maar weer net als in 1906, met dakleer. Het goede koppel maalstenen heeft de brand weerstaan en zal na inspectie weer opgesteld worden en gebruikt worden voor het breken van graan.

Opmerking redactie:

Omslag voorkant: de stelling wordt op de molen geplaatst

Omslag achterkant: herbouw van de molen in 1906

Slochter Molen Stichting

Bestuur

voorzitter:	dhr. J.J.A. Brekeling
secretaris:	dhr. L. Groenewold Hoofdweg 67, 9619 PB Froombosch
penningmeester:	dhr. H.W. Helmantel
lid, tevens vice-voorzitter:	dhr. B.H. Starke
lid:	dhr. G.J. v.d. Sande
lid:	mevr. M. Bos - van Dijk

Molens en Molenaars

Korenmolens

<i>Naam</i>	<i>Plaats</i>	<i>Telefoon</i>	<i>Molenaars</i>
Entreprise	Kolham	0598-397881	Hans Bergman
Stel's Meulen	Harkstede	050-4041826	Gerrit Tammenga Remy Strijbosch
De Windlust	Overschild	0598-395542	Marius Biesheuvel Lex van der Gaag

Poldermolens

Fraylemamolen	Slochteren	0598-422326	Roelof Beugel
De Groote Polder	Slochteren	0598-399191	Lammert Groenewold Henk Klöpping
De Ruiten en Bakker's Meulentje	Slochteren	0598-392413	Henk Helmantel Jakob Kuiper

Colofon

Nieuwsbrief van de Slochter Molen Stichting

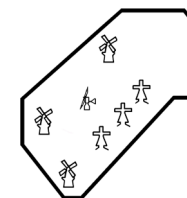
Jaargang 4, nummer 1, april 2010

Rekeningnummers 3590.55.508 (RABO) 1429778 (ING)

Redactieadres: redactie@slochtermolenstichting.nl

Website: www.slochtermolenstichting.nl

Inleveren kopij: uiterlijk 1 augustus 2010

Van het bestuur

Beste molenliefhebber,

Het eerste SMS-je van 2010 ligt weer voor u.

Door de enthousiaste inspanning van de Activiteiten Commissie mogelijk gemaakt, geeft het ons een goed beeld waar we de komende tijd met bezig gaan. Het is inmiddels een bijna onmisbaar onderdeel geworden van het aan de “man brengen“ van ons molenbezit en de daarmee in verband staande activiteiten.

Ook ik wil in dit verband noemen, dat na vele jaren voorbereiding, het dorpsbeeld van Kolham zijn oorspronkelijke en beeldbepalende molen weer te zien zal krijgen.

In de maand april wordt de bovenbouw met een niet alledaags transport richting de molenlocatie gebracht.

Ik hoop ook dat u met veel plezier dit SMS-je zult lezen en deelgenoot wordt van de aangekondigde activiteiten .

Koos Brekeling, voorzitter

In dit nummer

<i>De activiteiten in 2010 / Het Creatief Evenement 2010</i>	3/4/5
<i>De “Entreprise”</i>	2
<i>Donateurs</i>	8
<i>Het onderhoud</i>	6
<i>Molenaars en molenaars</i>	7
<i>Molenaar van de Entreprise</i>	8
<i>Van het bestuur</i>	1
<i>Van de redactie</i>	8

De “Entreprise”

Voortgang werkzaamheden

Sinds het vorige SMS-je, maar zelfs ook sinds het laatste digitale Nieuwsbulletin is er ongelooflijk veel veranderd. En het zijn allemaal veranderingen ten goede.

Bij Molema werkt met immers gestaag door aan onze molen.

De plannen voor het transport naar Kolham worden concreet: nog in april worden zowel achtkant als kap geplaatst. Inmiddels zijn de roeden besteld. Deze zullen na de zomervakantie worden geplaatst. Afgelopen vrijdag (26 maart) was ik nog in de werkplaats en zag het hele team op verschillende plekken bezig met verfpotten en kwasten. De veelal gebruikte Groninger kleuren geven de molen meer en meer zijn definitieve ‘look and feel’.

Een prachtig blauwe askop met witte walpen, boven de donkergroene windpeluw.

Boven? Ja, de bovenas is al in de kap geplaatst; het bovenwiel met de Vlaamse vang zit vast en ik heb die as al zien draaien! Weliswaar met de voet aan het wiel, maar toch! De molenbouwers vertelden me dat het bijna vanzelf gaat. Dat belooft nog wat, wanneer in Kolham de wind voor de aandrijving zorgt...

Buiten krijgen de kenmerkende ramen in het achtkant een lik witte verf. Het lijkt huiveringwekkend veel op de bekende Ansichtkaarten en foto’s uit de jaren vijftig. En dat is precies de bedoeling. Ik betrap me er op, dat ik me alvast inbeeld hoe het straks zal lijken.

Het beeld vanaf de Rengerslaan in Kolham zie ik zo concreet voor me, dat ik bijna schrik, wanneer ik een tik op de schouder krijg en iemand zegt:

“Kovvie stait kloar Lammert.” Met moeite ga ik mee naar binnen.

Er is zoveel te zien. Takrad en koningspil al in de molen, de beide schijflopen voor het maalwerk al gereed. Het werk aan de maalkuip is begonnen. Staakijzers voor de maalstenen onder handen. Vangbalk, ezel, vangstok, lange schoren, petten, etc, etc. Het is waar: na 10 jaar alleen een bestaan op papier staat er nu weer een molen!

Lammert Groenewold

HET CREATIEF EVENEMENT 2010

De Slochter Molendagen staan in de zomer van 2010 helemaal in het teken van het Creatief Evenement.

Er is al veel publiciteit over geweest en u zult er nog veel over horen en lezen in de komende tijd.

Details over dit evenement treft u aan op de volgende pagina's.

En uitgebreide informatie vindt u -uiteraard- op onze website;

www.slochtermolenstichting.nl

8 mei 1e Slochter Molendag, tevens Nationale Molen- en Gemalendag.

Bij de volgende molens worden o.a. verhalen verteld door het Vertelcafé Slochteren

Stel's Meulen in Harkstede, Windlust in Overschild, de Fraeylemamolen, de Grootte Polder en De Ruiten in Slochteren.

Natuurlijk is er weer de medewerking van de Stichting Gilde Slochteren en diverse andere deelnemers.

12 juni De 2e Slochter Molendag, tevens het Groninger Molenweekend

Op deze dag is de officiële opening van het Creatief Evenement.

Bij de Fraeylemamolen wordt de aftrap gegeven: Daar wordt de Openlucht Fototentoonstelling geopend. U bent daarbij van harte welkom!

Ook nu weer zijn de verhalenvertellers van het Vertelcafé bij de molens Dit moet u meemaken !

4 sept. Een tussendoortje: Ook dit jaar treft u de Activiteitencommissie van de Slochter Molenstichting aan op de Boerenmarkt, op het terrein bij de Fraeylemaborg in Slochteren.

11 sept. De 3e Slochter Molendag, tevens Open Monumentendag

Deze dag kent als hoogtepunt de sluitingsceremonie van het Creatief Evenement. Het is nu nog niet exact bekend, waar dat staat te gebeuren, maar ook daarover wordt u ruim op tijd geïnformeerd.

Noteer deze data alvast !

HET CREATIEF EVENEMENT 2010

LITERAIR PODIUM

Het evenement komt tot stand door nauwe samenwerking tussen

- de vrijwillige molenaars,
- het creatieve duo Atelier BenA -bestaande uit een fotograaf en een landschapsontwerper
- de stichting Gilde Slochteren (oude ambachten en hobby's)
- amateur-dichters uit de regio
- Vertelcafé Slochteren

AMATEUR-DICHTERS

Via de media en literaire verenigingen wordt een oproep gedaan om uit de hele regio literair werk in te sturen Aan de inzenders wordt gevraagd zich te laten inspireren door de onderwerpen 'molens en landschap' 'polders en water' 'mens en landschap'.

Het -tot 1 juli a.s.- ingezonden werk word door een (vak)jury beoordeeld, waarna een voorselectie wordt gemaakt van de mooiste en meest toepasselijke werken, die in een uit te geven boek worden opgenomen. De inzenders hiervan worden voor de slotmanifestatie uitgenodigd om aanwezig te zijn en dan hun werk voor te dragen.

Kijk voor nog meer informatie op www.slochtermolenstichting.nl !

VERTELCAFÉ

In het kader van dit evenement is er nauwe samenwerking met de werkgroepen Podiumkunsten en Streektaal & Literatuur van de Culturele Commissie van de Gemeente Slochteren.

Door de leden van het Vertelcafé worden -tijdens de eerste twee Slochter Molendagen- bij de molens toepasselijke en spannende verhalen verteld.

BOEK

In eigen beheer wordt een boek vormgegeven en gedrukt. Daarin komt de selectie van de mooiste verhalen en gedichten en de foto's van de tentoonstelling.

Verder een hoop informatie over de Slochter Molenstichting, de molens en de aanleiding van het CREATIEF EVENEMENT 2010.

Bent u (al) donateur ? Dan krijgt u gratis een exemplaar van het boek !

Voor deze tentoonstelling is een samenwerking aangegaan met het creatief duo Atelier BenA – bestaande uit een fotograaf en een landschapsonwerper.

De fotograaf, Annie Beugel, komt oorspronkelijk uit Schildwolde en zij voelt zich geïnspireerd door de relatie tussen de mens, de molens en het landschap.

De tentoonstelling bestaat uit vier fotoseries, die op even zoveel locaties te zien zullen zijn, namelijk bij de Fraylemamolen, op het terrein van de verdwenen molen, de Kleine Oosterpolder, bij de Grootte Polder en bij molen De Ruiten. De bezoekers/passanten worden zich bewust van de functie van de molens en hun invloed op de vorming van het polderlandschap. Daarnaast geeft het een beeld van de bijzondere techniek van de molen en het belang van de huidige ingrepen om de maalfunctie uit te voeren.

De foto's worden afgedrukt op doeken van ca. 2 x 1.60 meter. Gespannen in metalen frames staan de foto's naast elkaar opgesteld, zichtbaar vanaf de Groenedijk. Bij elke locatie staat een informatiepaneel, waarop tekst en uitleg over het project staat.

De tentoonstelling is de hele zomer te zien; vanaf de officiële opening van het Creatief Evenement op 12 juni tot aan de sluiting op 12 september, tijdens de 3^e Slochter Molendag.

Voorbeeld van de doeken

Het onderhoud

In deze rubriek wordt per molen een korte opsomming gegeven over het grotere onderhoud (gedaan en toekomstig), dat meestal door de molenmaker moet gebeuren.

De Entrepise	Zie pagina 2 over de voortgang van de herbouw, maar neem ook een kijkje op onze website: www.slochtermolenstichting.nl
Stel's Meulen	In 2009 is het schilderwerk aan de molen uitgevoerd door schildersbedrijf Haan te Schildwolde. Verder zijn de veldmuren van nieuw stucwerk voorzien. Het gevlucht (het wiekenkruis) verdient de komende periode veel aandacht. Dit behoeft een grondig herstel.
De Windlust	Deze molen zal dus binnenkort een grondige restauratie ondergaan.
Fraylemamolen	Van deze molen moeten de roeden weer worden doorgestoken om de staat van onderhoud bij de askop te kunnen bepalen. Door de stevige wind in de afgelopen periode is een deel van de baard (versiering aan voorkant van de kap) van de molen gewaaid. Deze zal moeten worden vervangen.
De Grootte Polder	Dit jaar zal hopelijk worden gestart met de aanleg van de circuitbemaling.
De Ruiten	De Ruiten zal een grote restauratie ondergaan. Eén roede moet worden vervangen en er komt circuitbemaling met uiteraard een nieuwe vijzel, zodat er niet alleen maar meer voor "de Prins" gedraaid hoeft te worden.
Bakker's Meulentje	-

Molenaars en molenaars

Stoelendans

Om wat bij te praten worden we, molenaars van de Slochter molens, door ons bestuur regelmatig uitgenodigd. Het viel ons laatst op, dat we ongemerkt soort-bij-soort zijn gaan zitten. Het bestuur zit vooraan, hun logische plek. Maar wat is er met die molenaars? De *poldermolenaars* zitten aan de rechterzijde en de *korenmolenaars* aan de linkerkant van het zaaltje. Gaan 'water' en 'graan' niet samen?

Vershil

Ja, er zijn verschillen. De rechts zittende molenaars kunnen vanaf de grond bij hun zeilen komen om bijv. te zwichten (minder zeil voeren). Zo'n molen noemt men een grondzeiler. De linker groep, de korenmolenaars, werken op een hoge molen, een stellingmolen. Om te kunnen zwichten zit er om dit type molen een (zwicht)stelling. Kijken de 'linksen' vanaf hun stelling neer op de 'rechtsen'?

Nog een verschil

De 'rechtsen' werken met zeilen op de wieken, de zogenaamde Oudhollandse ophekkings. De linksen werken met een zelfregulerend klepsysteem om de wind te vangen, zelfzwichting genaamd. Kijken in dit geval de rechtsen met hun eeuwenoude beproefde Oudhollandse ophekkings neer op die luie 'klepjesmolenaars'?

Het klopt dat malen met zeilen meer werk geeft dan het draaien met zelfzwichting; en natuurlijk is er speciale kennis nodig om goed met zeilen om te gaan. De molenaarsopleiding is daar ook echt op gericht. Echter de 'klepjesmolenaars' weten als geen ander, dat ook een zelfzwichting zijn -soms gevaarlijke- nukken heeft en daarom kennis, extra onderhoud en dus veel geld vraagt. Het steekt hen zelfs een beetje, dat het molenaarsexamen nooit op een molen met zelfzwichting wordt afgenomen.

Conclusie

We hebben hier in de gemeente Slochteren molens en molens. Maar zonder een polder geen graan en we malen allen bij de gratie van de wind. Dus is er maar één soort molenaars: GOEIE!

Marius Biesheuvel

De molenaar van de Entreprijs

Hans Bergman

Omstreeks 1991 vroeg molenexpert Bakker mij, of ik molenaar in Kolham wilde worden. Hij zei: "Ga maar eens kijken of het je wat lijkt". Ik trof een zwaar vervuilde molen aan, die jaren stil had gestaan. De heer Bakker en ik hebben de molen weer wat toonbaar gemaakt en nadat ik contact met Dorpsbelangen Kolham had gezocht -en daar geweldige steun van had gekregen- kwam er weer wat leven in de molen. Er werd een Vriendenclub opgericht en een werkgroep timmerde in de molen zelfs een paar honderd schitterende vogelhuisjes. Voordat ik in Kolham actief was, draaide ik samen met een ex-beroepsmolenaar op diverse molens, zoals 'De Dellen' en de 'Westerse Molen' bij Nieuw Scheemda, de 'Olinger' bij Appingedam, de 'Onrust' in Oude Pekela en nu nog in De Groeve bij Zuidlaren. Binnenkort hoop ik weer op de nieuwe Entreprijs te kunnen draaien.

Donateurs

Het aantal donateurs van de Slochter Molen Stichting heeft de afgelopen periode een geweldige groei meegemaakt. Door diverse acties kon het aantal van ongeveer 75 in een paar jaar tijd oplopen tot bijna 200 ! Vooral in Harkstede e.o. is de groei explosief geweest ! De wervende kracht van de molenaar deed daar wonderen! Het is een goed gevoel te merken dat zoveel mensen de stichting steunen in het "overeind" houden van ons cultureel erfgoed. Bij dit nummer treft u een briefje aan m.b.t. de betaling van uw bijdrage over 2010. Een flink aantal donateurs maakte die bijdrage al spontaan over; heel hartelijk dank daarvoor!

Van de redactie

Dit is het zesde SMS-je, dat u krijgt gepresenteerd. Wij zijn erg nieuwsgierig naar uw reacties op onze nieuwsbrief in deze vorm. U kunt zo'n reactie altijd kwijt op: redactie@slochtermolenstichting.nl !

